

5.10 Kyynärpään tutkiminen

Toni Luukkala, Henrik Mattila, Tuomas Lähdeoja

- Esitiedoissa keskeisiä ovat potilaan
 - toimintakyky
 - vanhat vammat ja leikkaukset
 - oirekuvaus (oireiden kehitys, kipu, epävakaus, tulehdus).
- Statuksessa erityisen tärkeitä ovat palpaatio, liikeradat, vakaus, voimat sekä neurovaskulaarinen status.
- Kuvantamistutkimukset
 - Röntgenkuvaus muodostaa diagnostiikan perustan.
 - Murtumissa voidaan tarvita tietokonekuvausta tarkempaan arvioon.
 - Magneettikuvaus näyttää laajasti pehmytkudokset.

Esitiedot

- Oireiden alkua, kehitys ja nykytilanne
- Kivun paikka ja luonne sekä mahdollinen lepokipu
 - Kipua pahentavat ja lievittävät tekijät
- Mahdolliset infektio-oireet
 - Paikalliset: punoitus, turvotus, kuumotus
 - Yleiset: kuume tai lämpöily
- Perussairaudet ja lääkitykset
- Käsisyys
- Aiemmat tulehdukselliset nivelsairaudet
 - Reaktiivisen niveltulehduksen takia ylähengitystieoireet, urologiset tai gynekologiset sekä gastroenterologiset oireet sekä ihottumat
 - Mahdollinen reumatausta ja sukuhistoria
- Aiemmat yläraajojen vammat
- Aiemmat yläraajojen leikkaukset
- Ammatti, harrastukset ja muu kyynärnivelen kuormitus

Status

- Tarkastelu
 - Tapaturman tai tulehduksen merkit
 - Arvet

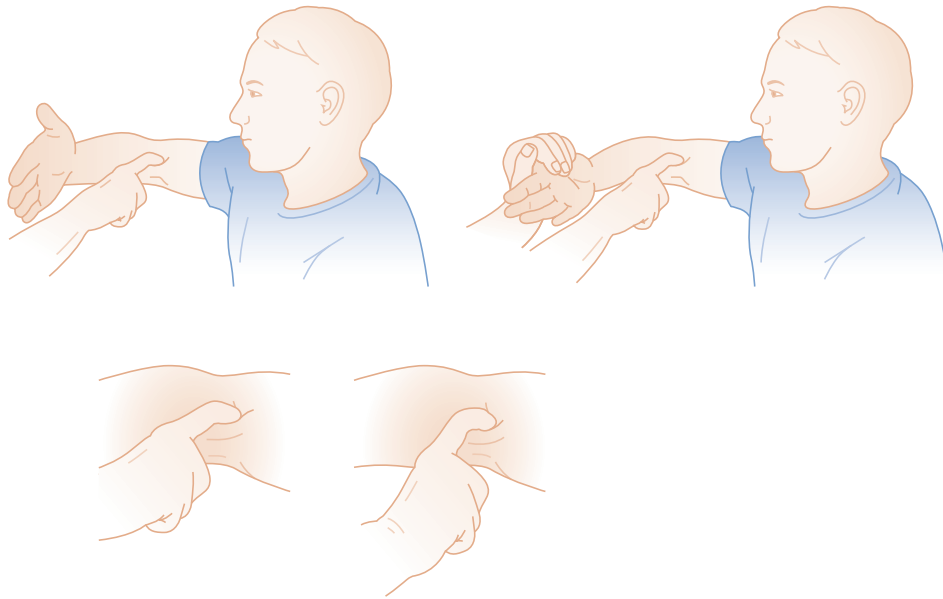
- Palpaatio
 - Kyynär- ja varttinäluun yläosa
 - Lateraalinen epikondyyli
 - Mediaalinen kondyyli
 - Hauislihaksen alaosan jänne
 - Kyynärnivelen koukistaja- ja ojentajalihakset
 - Kolmipäisen ojentajalihaksen jänne
 - Hermojen kulkureitit
- Liikelaajuus koukistus-ojennussuunnassa
- Liikelaajuus pronaatio- ja supinaatiosuunnassa
- Raajan linjaus, kantokulma
- Nivelsiteiden vakaus
- Koukistus- ja ojennusvoimat
- Hauisjänteen koukkutesti, ks. kuva 5.10a.
- Varttinävaltimon (a. radialis) ja kyynärvaltimon (a. brachialis) pulssi, tarvittaessa tarkempi verenkiertostatus
- Kyynärvarren, ranteen ja käden kipukohtien palpaatio
- Käden distaalinen sensomotoriikka

Liike

- Normaali kyynärnivelen liikeala ojennuskoukistussuunnassa on noin 0–150°; ääri-ojennus 0° ja äärikoukistus 150°.
- Normaali kyynärvarren pro-supinaatio eli sisäkierto-ulkokierto- ja ulkokierto- liikeala on noin 80°–80°.
 - Pieni määrä ulko-sisäkierto- liikettä voi tulla rannenivelestä.

Vakaus

- Sisä- ja ulkosivusiteen vakautta testataan varus-valgus-testillä.
 - Kyynärluun ja olkaluun välinen luinen lukitus puretaan tuomalla kyynärnivel 30 asteen kulmaan.
 - Sen jälkeen kyynärvartta vivutetaan valgukseen (sisäsivusiteen kuormitus) tai varukseen (ulkosivusiteen kuormitus).
 - Olkavarasi täytyy pitää paikallaan virheellisen tulkinnan välttämiseksi.
 - Löydöstä verrataan terveeseen puoleen (ks. kuva 5.10b).
- Posterolateraalinen rotatorinen instabiliteetti
 - Posterolateraalinen pivot shift -testi
 - Table top -relokaatiotesti
 - Vetolaatikkotesti

Kuva 5.10a. Haisijänteen koukkutesti. Koukkutestillä arvioidaan, onko haisilihaksen yhteisen alaosan repeämää. Olkavarsi on 90 asteen fleksiossa, kyynärpää on 90 asteen fleksiossa ja kyynärvarsi on supinaatiossa. Potilas yrittää kääntää kyynärvartta ääriulkokiertoa tutkijan vastustaessa toisella kädellä liikettä. Sormella kokeillaan vetää jännteen lateraalipuolelta (mediaalipuolen lacertus fibrosus -jännekalvo saattaa olla repeämissä ehyt, vaikka itse jänne on poikki). Jos jännettä ei tunnu tai sormea ei saada koukutettua jännteen taakse, tulkitaan testi positiiviseksi, eli jänne on revennyt.

- Mediaalinen (valgus) instabiliteetti
 - Valgusstressitesti, ks. kuva 5.10b.
 - Liikkuva valgus -stressitesti
- Lypsytesti (milking sign), posteromediaalisen rotatorisen instabiliteetin testaus
 - Painovoima-avusteinen liikkuva varus -testi, olkavarsi loitonnuksessa ja kyynärvarsi äärisisäkierossa viedään kyynärniveltä koukkuun ja ojennukseen.
- Koukkutesti, ks. kuva 5.10a.
- Vastustettu koukistus- ja ulkokiertovoima
- Kolmipäisen ojentajajännteen alaosa
 - Palpaatio
 - Kyynärnivelen ojennus painovoimaa vastaan olkavarsi äärifleksiossa
 - Kyynärnivelen vastustettu ojennus
 - Punnerrustesti, jos on epäily jännteen mediaalisen pään snapping triceps -oire-yhtymästä.

Tendinopatiat

- Ks. 5.75
- Tenniskyynärpää eli lateraalinen epikondyliitti
 - Yhteisen ojentajajännekiinnityskohdan palpaatioarkuus
- Golfkyynärpää eli mediaalinen epikondyliitti
 - Yhteisen koukistajalihaksen kiinnityskohdan palpaatioarkuus kyynärnivelen ääri-ojennuksessa ja kyynärvarsi ulkokiertoa

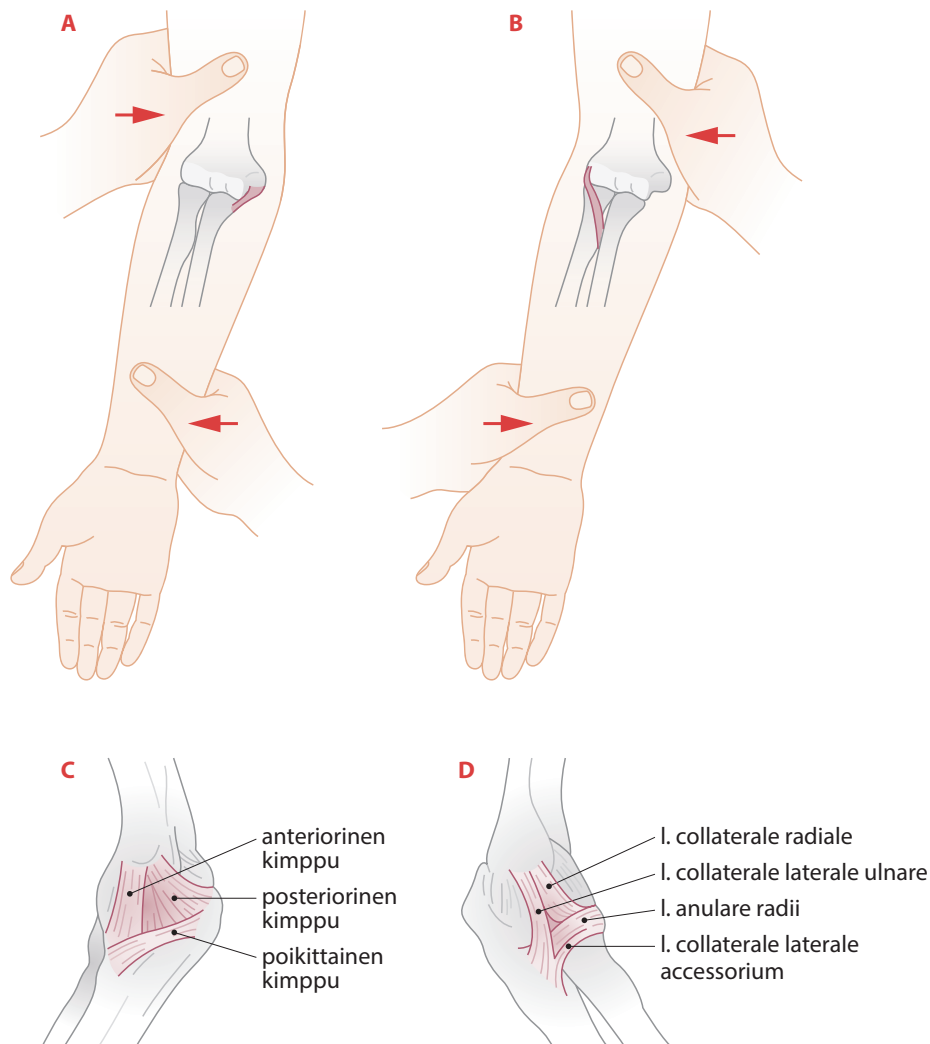
Jännefunktiot

- Haisijänteen alaosa
 - Palpaatio

Hermot

Kyynärhermo

- Palpaatioarkuus kyynärsulcuksessa tai ranteen pikkusormenpuoleisen koukistajalihaksen (m. flexor carpi ulnaris, FCU) proksimaalisen lihasfaskiareunan seudussa
- Kyynärniveltä ojentamalla ja koukistamalla voidaan todeta hyppivä kyynärhermo eli n. ulnaris saltans.
- Tinelin testi, ks. 6.60.

Kuva 5.10b. Sisemmän ja ulomman nivelsiteen vakauden testaaminen. Sisempi nivelside on kuvissa A ja C, ulompi nivelside kuvissa B ja D.

Keskihermo

- Pronator-oireyhtymä
 - Kipu palpoituu mediaaliepikondyylistä keskiviivaa kohti.
 - Ranteen vastustettu koukistus ja kyynärvarren sisäkierto voivat provosoida keskihermo-oireita esiin.
- Erillisen anteriorisen interosseus-hermohaaran (AIN) oireyhtymä
 - Kipu edellistä distalisemmin
 - Sormien syvän koukistajalihaksen (m. flexor digitorum profundus, FDP), II ja peukalon

pitkän koukistajalihaksen (m. flexor pollicis longus, FPL) heikkous

- Lisäksi esimerkiksi kirjoittamisen vaikeus
- Tinelin testi, ks. 6.60.

Värttinähermo

- Ohimenevä värttinähermon halvaus, niin sanotut Saturday night palsy -oireet
 - Ranteen, sormien ja peukalon ojennusheikkous
 - Kipu olkavarren alaosassa ulkosyrjällä

- Erillisen posteriorisen interosseus-hermohäaran (PIN) oireyhtymä, Frohsen oireyhtymä
 - Palpaatioarkuus noin kolme senttimetriä lateraaliepikodyylista distaalisesti ranteen lyhyen värttinäluunpuoleisen ojentajalihaksen (m. extensor carpi radialis brevis, ECRB) ja supinaattorilihaksen (m. supinator) kulkureitillä.
 - Kyynärvarren vastustettu ulkokierto ja ranteen ojennus voivat olla kivuliaat.
 - Sormien ja peukalon ojennusheikkous, mutta ranteen ojennus on yleensä normaali.

Kuvantaminen

Röntgenkuvaus

- Perustutkimus
- Antaa hyvän kuvan luurakenteista (esimerkiksi traumat, nivelrikko).
- Vakioprojektiot ovat suora etokuva (AP-) ja suora sivuprojektio.
- Viistoprojektioilla voidaan saada lisätietoa esimerkiksi värttinäluun yläosasta murtumadiagnostiikassa.

Tietokonekuvaus

- Kyynärnivelen murtumaluksaatioissa perustutkimus
- Nivelpinnan murtumissa tai muuten kompleksisissa murtumissa saadaan hyvä käsitys murtumakappaleista.
- Tapaturmissa röntgenkuvaus ja tarpeen mukaan tehty tietokonekuvaus ovat yleensä riittäviä.

Magneettikuvaus

- Magneettikuvaus on pehmytkudospatologiasa ensisijainen tutkimus.
- Voidaan tarvittaessa tehdä varjoainetehosteina esimerkiksi kroonista epävakautta tutkittaessa.

Ultraäänikuvaus

- Harvoin tarpeellinen
- Voidaan hyödyntää jännevammojen tutkimuksessa sekä kyynärvarren pehmytkudosvaurioiden, kuten luita yhdistävän sidekudos-

kalvon (interosseaalimembraani), vaurioita arvioitaessa (ks. 5.20).

Erotusdiagnostiikka

- Murtuma
- Pehmytkudosvamma
 - Muun muassa nivelsiteet, jännteet, lihakset, verisuoni- ja hermovammat
- Sijoiltaanmeno (luksaatio)
- Irtokappaleita muodostava rusto-luutulehdus eli dissekoiva osteokondriitti
- Ylirasitusvaivat
 - Muun muassa epikondyliitti, rasitusosteo-
patia, jännetulehdus (tendiniitti) tai janteen
kiinnittymiskohdan tulehdus (insertioten-
diniitti)
- Hermopinteet
 - N. ulnaris, n. medianus ja n. radialis
- Infektio
- Inflammatio
 - Muun muassa reaktiivinen artriitti, reu-
maattiset sairaudet ja autoimmuunisairaudet
- Aineenvaihdunnalliset sairaudet
 - Muun muassa kihti ja valekihti
- Nivelrikko (artroosi)
- Limapussitulehdus (bursiitti)
 - Kyynärlisäkkeen (olecranon) bursiitti yleisin
- Hyvän- ja pahanlaatuiset kasvaimet

5.15 Kyynärnivelen sijoiltaanmenot ja nivelsidevammat

Toni Luukkala, Tuomas Lähdeoja

- Rakenteellisesti tärkeät nivelet ovat
 - kyynärnivelen ojennus-koukistusliikkeen mahdollistava olka- ja kyynärluun välinen ulnohumeraalinivel
 - olka- ja värttinäluun välinen radiohumeraalinivel
 - kyynärvarren kiertoliikkeen mahdollistava proksimaalinen radioulnaarinen nivel.